

Premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem: de variabelen uit de formule

Particulieren, kleinschalige ondernemingen en kleinschalige verenigingen kunnen een premie aanvragen voor het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem dat ze verplicht moeten laten uitvoeren bij de opmaak van een archeologienota of nota. Welke bouwheren en projecten in aanmerking komen voor deze premie vind je op de [website van Onroerend Erfgoed](#). De premie wordt berekend op forfaitaire wijze, aan de hand van een formule. Die bevat vijf variabelen: twee voor archeologisch booronderzoek en drie voor proefsleuven- en proefputtenonderzoek. In dit document leggen we uit hoe de erkende archeoloog die variabelen correct kan bepalen, wat in aanmerking komt en wat niet, welke randvoorwaarden er gelden, enz.

De berekeningsformule voor de forfaitaire kostprijs is:

$$[(a * 42,14) + b + (c * 0,71) + (d * 2.008,83) + e]$$

Variabele a: het aantal uitgevoerde verkennende en waarderende archeologische boringen.

Deze variabele gaat over het aantal effectief uitgevoerde verkennende archeologische boringen (Code van Goede Praktijk hoofdstuk 8.4) en waarderende archeologische boringen (Code van Goede Praktijk hoofdstuk 8.5). Geplande boringen die in praktijk niet uitgevoerd zijn, tellen logischerwijze niet mee. Ook landschappelijke boringen en controleboringen komen niet in aanmerking omdat zij per definitie deel uitmaken van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem.

Voor deze variabele wordt het aantal verkennende archeologische boringen en het aantal waarderende archeologische boringen samengeteld. Het is bij deze boringen niet relevant dat ze vondsten opleverden of niet: het gaat om de uitvoering van de boring.

De formule vermenigvuldigt het aantal boringen met een factor 42,14. Dat betekent niet dat het uitvoeren van een dergelijke boring op het terrein letterlijk 42 euro kost. De factor staat wel symbool voor een reeks handelingen tijdens het onderzoek die samen goed zijn voor een aandeel in de totaalcost van 42 euro per boring.

Variabele b: het gegeven of het uitgevoerde verkennende of waarderende archeologische booronderzoek aanleiding heeft gegeven tot een proefsleuvenonderzoek, een proefputtenonderzoek of een proefputtenonderzoek in functie van prehistorische artefactensites.

Deze variabele gaat over het resultaat van het archeologisch booronderzoek en meer bepaald de vraag of er op basis van dit booronderzoek nog proefsleuven- of proefputtenonderzoek diende te volgen. Het is niet van belang of het gaat om een proefputtenonderzoek in functie van prehistorische artefactensites dat nodig is omdat er bij de boringen een dergelijke site is vastgesteld, dan wel of het gaat om een proefsleuvenonderzoek dat moet gebeuren omdat het booronderzoek juist de afwezigheid van een dergelijke artefactensite aantoonde.

Volgde er op het archeologisch booronderzoek **geen** proefsleuven of -puttenonderzoek (en vormt het booronderzoek dus het einde van het vooronderzoek), dan bedraagt de variabele 4.661,54. In deze gevallen zijn er geen verdere maatregelen nodig in het onderzochte gebied, kan een behoud in situ plaatsvinden, of zal er een opgraving gebeuren zonder dat eerst nog verder vooronderzoek wordt uitgevoerd binnen het projectgebied.

Moet er na het booronderzoek wel nog proefsleuven- of proefputtenonderzoek gebeuren, dan bedraagt deze variabele nul. Ook als er helemaal geen booronderzoek heeft plaatsgevonden, is deze variabele per definitie nul. De verdere kosten zijn immers vervat in het deel van de formule dat over proefsleuven en proefputten gaat.

Variabele c: het oppervlak van de aangelegde proefsleuven, proefputten, of proefputten in functie van prehistorische artefactensites

Deze variabele brengt het oppervlak van de aangelegde proefsleuven, proefputten of proefputten in functie van prehistorische artefactensites in rekening. Dit oppervlak is inclusief volgsleuven en kijkvensters, en wordt uitgedrukt in vierkante meter. Het wordt gemeten op het bovenste aangelegde en onderzochte opgravingsvlak. Daarmee bedoelen we het eerste opgravingsvlak of "archeologisch niveau" dat is aangelegd en onderzocht, ongeacht of er ook diepere vlakken zijn aangelegd en onderzocht. Dat laatste is bijvoorbeeld vaak het geval bij proefputtenonderzoek op sites met complexe verticale stratigrafie ("stadscontexten"). Ook bij proefputten in prehistorische artefactensites komen vaak meerdere opgravingsniveaus voor. Deze diepere vlakken worden dus niet in rekening gebracht.

Andersom geldt ook dat de afwezigheid van antropogene sporen met archeologische relevantie in het aangelegde en onderzochte vlak geen belemmering vormt. Het gaat om het aanleggen en onderzoeken van het vlak, niet om de resultaten van dat onderzoek.

De formule vermenigvuldigt dit oppervlak met een factor 0,71. Hier geldt opnieuw dat het aanleggen en onderzoeken van een vierkante meter proefsleuf niet letterlijk 0,71 euro kost. De factor staat wel symbool voor een reeks handelingen tijdens het onderzoek die samen goed zijn voor een aandeel in de totaalcost van 0,71 euro per m², in combinatie met de andere factoren.

Variabele d: het aantal werkdagen dat het veldwerk op het terrein van het proefsleuvenonderzoek, het proefputtenonderzoek of het proefputtenonderzoek in functie van prehistorische artefactensites heeft geduurd.

Het aantal werkdagen is het aantal dagen dat de uitvoerder gewerkt heeft op het terrein tijdens het veldwerk van het proefsleuven- of proefputtenonderzoek. Werkdagen waarop een eventueel archeologisch booronderzoek uitgevoerd is, tellen hier niet mee. Ook de werkdagen die besteed zijn aan het bureauonderzoek of landschappelijk booronderzoek komen niet in aanmerking, omdat zij per definitie deel uitmaken van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Dagen waarop gewerkt is aan de voorbereiding, bv. het rooien van bomen en slopen van constructies, tellen hier niet mee aangezien zij geen deel vormen van het onderzoek zelf. Hetzelfde geldt voor bv. het ploegen, nivelleren of verdichten van het terrein na afloop van het onderzoek. Ook de verwerking, zoals uitzeven van stalen in het labo, onderzoeken van vondsten en aangemaakte onderzoeksdocumenten, of schrijven van de rapportering vallen hierbuiten.

Bovendien gaat het om werkdagen en niet om mensdagen. Het is dus niet het aantal gepresteerde uren, van alle personen samengeteld (uitgedrukt in voltijds equivalent-dagen of vte), maar wel het aantal kalenderdagen waarop het onderzoek is uitgevoerd op het terrein. Het aantal werkdagen wordt afgerond op 0,5.

De formule vermenigvuldigt het aantal werkdagen met een factor 2.008,83. Ook hier geldt weer dat dit niet gelijk staat aan de exacte kostprijs van een dag veldwerk bij dit soort onderzoek. De variabele staat symbool voor nog veel andere activiteiten die in een rechtstreekse verhouding staan met het aantal werkdagen veldwerk, en er dus mee in opgenomen zijn.

Variabele e: het gegeven of het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek, proefputtenonderzoek of proefputtenonderzoek in functie van prehistorische artefactensites aanleiding heeft gegeven tot de maatregel archeologische opgraving.

Tot slot bepaalt de uitkomst van het proefsleuven- of proefputtenonderzoek de derde variabele. Het gaat hier om de vraag of er op basis van het proefsleuven- of proefputtenonderzoek een opgraving moet plaatsvinden. Onder de maatregel opgraving verstaan we ook werfbegeleiding als bijzondere vorm van daarvan, voor zover die valt onder de definitie en bepalingen uit hoofdstuk 19 van de Code van Goede Praktijk.

Moet er **geen** opgraving plaatsvinden op basis van deze onderzoeksmethoden, dan komt de factor van deze variabele op 928,30. Leidt dit onderzoek wel tot de maatregel opgraving in de archeologienota of nota, dan komt de factor op 2.176,24. Het feit dat het proefsleuven- of proefputtenonderzoek aanleiding geeft tot een opgraving betekent dus een verhoging van deze variabele.

De opgraving moet echter het rechtstreekse gevolg zijn van het proefsleuven- of proefputtenonderzoek. Is ze het gevolg van het archeologisch booronderzoek of zelfs van een andere onderzoeksmethode (bv. bureauonderzoek of geofysisch onderzoek), dan moet de lagere factor toegepast worden. Dat is het geval wanneer bv. op basis van het bureauonderzoek een werfbegeleiding (opgraving) voor een deel van het onderzoeksgebied wordt voorgeschreven, en op een ander deel een proefsleuvenonderzoek wordt uitgevoerd dat leidt tot de conclusie dat daar geen verdere maatregelen nodig zijn. In dat geval is de opgraving geen gevolg van de proefsleuven.

Als er geen proefsleuvenonderzoek, proefputtenonderzoek of proefputtenonderzoek in functie van prehistorische artefactensites heeft plaatsgevonden in het kader van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem, bedraagt de variabele per definitie 0.